NICAM

Aan:	De vaste commissie voor Digitale Zaken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Van:	Tiffany van Stormbroek, directeur-bestuurder van het Nederlands Instituut voor Classificatie van Audiovisuele Media (NICAM), organisatie achter Kijkwijzer®
Betreft:	inbreng rondetafelgesprek Jongeren en sociale media d.d. 28 mei 2025

Het NICAM is het wettelijk erkende instituut om minderjarigen te beschermen tegen schadelijke beelden op audiovisuele media (Mediawet 2008, hoofdstuk 4). Het NICAM voert deze taak uit sinds 1999 in gezamenlijke opdracht van de Ministeries OCW, VWS en J&V. Kijkwijzer ® is het bekendste product van het NICAM. Het NICAM houdt toezicht op de naleving en geeft voorlichting aan ouders, opvoeders en kinderen. Sinds 2022 is er ook Kijkwijzer Online voor Nederlandse content op YouTube en in 2024 is vanuit dezelfde missie Gamewijzer gelanceerd.

'Feed'

Het woord zegt het al: jongeren worden op sociale media letterlijk *gevoerd* met beelden. Beelden die niet altijd goed voor hen zijn of zelfs schadelijk. Het debat gaat wat ons betreft zeer terecht over de grote zorgen die er zijn over wat kinderen zien op sociale media platforms, maar ook over het schadelijke ontwerp van deze platforms, het gebrek aan controle op de inhoud, de werking van de algoritmen die bepalen wat je ziet. Pogingen die platformen nu doen om kinderen te beschermen zijn niet voldoende, ook omdat koppeling aan leeftijdsclassificaties op basis van schadelijkheid (zoals in Kijkwijzer®) ontbreekt. Bovendien legt het eenzijdig de verantwoordelijkheid neer bij ouders, terwijl er technisch veel meer mogelijk is. Al lang pleiten wij er vanuit het NICAM voor om een uniform beschermingssysteem te ontwikkelen voor en samen met sociale mediaplatforms, zoals dat ook bestaat voor de andere mediaplatforms (televisie, bioscopen, streamingsdiensten) waar beelden worden getoond aan jongeren en kinderen.

Schadelijk ontwerp

Audiovisuele beelden via sociale media werken sterk op de beleving van kinderen en het zien van bijvoorbeeld geweld, angstwekkende beelden, of risicovol gedrag kan daardoor schadelijke effecten hebben op een gezonde (mentale) ontwikkeling van kinderen. Talloze onderzoeken onderschrijven dat. Op de wereldwijd opererende sociale-mediaplatformen is er echter nog geen afdoende regulering. Kinderen, tieners en jongeren worden blootgesteld aan een continue stroom aan audiovisuele beelden, waaronder ook mogelijk schadelijk beeldmateriaal zoals van geweld, dierenleed, gevaarlijke challenges, middelengebruik, etc. Daar komt bij dat de sociale-mediaplatformen ontworpen zijn om zolang mogelijk de aandacht vast te houden: niet de kinderen zelf of ouders en opvoeders bepalen welke inhoud ze zien, de algoritmes van de platforms doen dat voor hen. Er is daardoor nauwelijks sprake van keuzevrijheid, waarbij één klik op een filmpje tot het oneindige wordt versterkt. Heftige of extreme inhoud heeft meer kans om viraal te gaan en actief aan kijkers te worden aangeboden. Schadelijke content wordt zo automatisch vermenigvuldigd. Bescherming hier is nog belangrijker dan elders omdat kinderen veelal individueel kijken. Daarom moet extra inspanning geleverd worden.

Kijkwijzer® beschermt tegen schadelijke beelden
Het NICAM is de bedenker en uitvoerder van het bekende Kijkwijzer® en heeft al ruim 25 jaar ervaring in het toepassen ervan. Het instituut heeft als missie om kinderen te beschermen tegen mogelijk schadelijke beelden op audiovisuele media en samen met audiovisuele media – in brede zin. Kinderen, jongeren, ouders en opvoeders krijgen informatie met de leeftijdspictogrammen, zodat zij zelf hun keuze kunnen maken wat wel of niet te zien. Het systeem is onderbouwd door wetenschappelijk onderzoek en publieksonderzoek.

Wat moet er gebeuren?
Het is de hoogste tijd om online platforms sterker te reguleren én hen tegelijkertijd te faciliteren. Wij hebben beschermingsmaatregelen nodig die gericht zijn op inhoud, zoals content classificatie en op technische afscherming gebaseerd op leeftijdsclassificatie, op die platformen waar kinderen naar kijken. De online platforms dienen er zorg voor te dragen dat video's die op de platformen worden aangeboden voorzien worden van classificaties. Dit dient bij voorkeur op Europese schaal georganiseerd te worden. Het gaat immers om een internationaal speelveld en onze kinderen zien ook content van buiten Nederland. Transparantie (hoe komt de classificatie tot stand) en onafhankelijk toezicht zijn hierbij essentieel. Het NICAM is van mening dat we deze belangrijke taak, de ontwikkeling van een betrouwbare onafhankelijke inhoudsinformatiesysteem voor de bescherming van kinderen, niet kunnen overlaten aan de platforms. We moeten hen verplichten gebruik te laten maken van een gedragen internationaal classificatiesysteem gekoppeld aan technische beschermingsmaatregelen. Vervolgens dient er adequaat gehandhaafd te worden. De ervaring van het NICAM en de wetenschappelijke basis van het Kijkwijzersysteem is beschikbaar en kan daarvoor ingezet worden.

Zorgplicht
Mediaplatforms als YouTube, TikTok, Instagram en Snap moeten hun verantwoordelijkheid nemen om een veilige omgeving aan te bieden, waar kinderen en jongeren beschermd worden tegen de risico's en vooral de voordelen van sociale media kunnen ervaren. Dit betekent dat er zichtbare informatie voor ouders en kinderen komt. Het NICAM heeft de instrumenten en de kennis in huis om samen met de sociale mediaplatformen de bescherming van kinderen goed en uniform voor Nederland (en Europa) te regelen. Daarbij is autonomie voor kinderen een belangrijk gegeven. Het NICAM kan daarnaast samen met wetenschappers en andere maatschappelijke organisaties handvatten ontwikkelen voor ouders en opvoeders. We zouden deze opdracht graag van het Rijk krijgen, net zoals we dat in 1999 kregen voor de traditionele media.

Motie
Als NICAM zijn we gewend om samen te werken met mediapartijen, aan de hand van bestaande wet- en regelgeving. Er ligt in de Tweede Kamer al een motie (36600-VII-71) klaar van de leden Kathmann en Van der Werf over samen met NICAM een transparant en onafhankelijk classificatiesysteem ontwikkelen voor sociale media en grote onlineplatforms. De motie wacht nog op stemming. Wat ons betreft wordt deze breed aangenomen. Zo ontstaat druk voor de platforms om samen met het NICAM een beschermend systeem te ontwikkelen. Niet alleen omdat het kan, maar ook omdat er ook zoveel moois te zien en ervaren is voor kinderen op deze platforms. Laten we het met elkaar dan ook zo organiseren.

Bijlage: Digitale Kijkwijzer onmisbaar bij bescherming kinderen

Toelichting op Digitale Kijkwijzer (motie): Een onafhankelijk classificatiesysteem voor sociale media en grote online platformen om ouders, opvoeders en kinderen te informeren. We hebben de belangrijkste reden voor een Digitale Kijkwijzer op een rij gezet:

Kinderen, jongeren en ouders willen zelf graag een waarschuwing voor heftige video's op sociale media: Meer dan 80 % van de jongeren tussen 10 en 16 jaar en ouders wil graag een waarschuwing voor heftige beelden op sociale media zoals TikTok en Instagram, dit blijkt uit onderzoek uitgevoerd door GFK en YoungWorks in opdracht van het NICAM. Het onderzoek bestond uit interviews met kinderen, jongeren, uploaders, experts en analyses van content op social media. Het gaat om beelden met geweld, seks, dierenleed of enge dingen.

Classificatie is nodig voor verificatie: om systemen in te kunnen zetten voor leeftijd verificatie heb je classificatie van de content nodig.

Een Digitale Kijkwijzer geeft ouders en kinderen vooraf informatie en keuzevrijheid: op sociale mediaplatformen kiezen kinderen niet zelf wat ze zien, het zijn de algoritmen die bepalen, waarbij heftige of extreme inhoud gemakkelijk viraal te gaat en actief aan kijkers wordt aangeboden. Door vooraf informatie te bieden met een Digitale Kijkwijzer kunnen kinderen in staat worden gesteld heftige video's niet te zien en krijgen ouders, opvoeders en kinderen onafhankelijke informatie die ze nodig hebben om mediakeuzes te kunnen maken.

Een Digitale Kijkwijzer is een kompas in een snel veranderend medialandschap: Kinderen krijgen elke dag een zee van beelden te zien op sociale media. Met een Digitale Kijkwijzer krijgen zij in één oogopslag informatie en kunnen ze besluiten om niet te kijken, net als bij de Kijkwijzer voor films en televisieprogramma's.

Basis voor een Digitale Kijkwijzer is er al: Kijkwijzer is voor ouders en kinderen een bekend en betrouwbaar format, waar deze 'variant' op doorontwikkeld kan worden. De governance en het format van Kijkwijzer kan daarvoor ingezet worden.

Kijkwijzer is betrouwbaar en gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek: Kijkwijzerinformatie is gebaseerd op onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek, transparant en stelt ouders en kinderen in staat geïnformeerde keuzes te maken en vervolgens interventies aan te bieden. Dit is nodig omdat het mediagebruik van kinderen individueler is geworden door het gebruik van een smartphone. Uit onafhankelijke publieksonderzoeken blijkt al jarenlang dat meer dan 90 procent van de Nederlandse ouders de adviezen van Kijkwijzer betrouwbaar achten en gebruiken bij hun keuzes in de begeleiding van hun kinderen.

Kinderen hebben het recht beschermd te worden tegen schadelijke content: artikel 17 van het VN-kinderrechtenverdrag. De overheid dient kinderen te behoeden tegen beeld- of geluidsmateriaal dat schadelijk voor ze is. Kinderen lopen op sociale media doorlopend het risico dat ze worden geconfronteerd met schadelijke content.